

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А.П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, новембар 1958

Број 11

САДРЖАЈ:

- Ф. Ђосић:* Куповина некретнине од невластника;
- Д. П. Мишић:* Нешто о компензационом приговору;
- Др. Ј. Филић:* Испитивање стварне надлежности окружног суда (чл. 35 ст. 2 ЗКП);
- А. Марковић:* Да ли има колизије између чл. 69 Закона о управним споровима и чл. 25 Закона о радним односима;
- М. Г.:* Годишња конференција Удружења адв. приправника АПВ;
- Некролог;
- Из судске праксе;
- Службена саопштења.

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У А. П. ВОЈВОДИНИ

Година VII

Нови Сад, новембар 1958

Број 11

КУПОВИНА НЕКРЕТНИНА ОД НЕВЛАСНИКА

1. Тужена је продала целу заоставштину другом туженом као своје власништво, иако је била власник само једне половине имања, док је друга половина припадала њеној сестри. Тужила је поднела тужбу окружном суду против своје сестре и другог туженог као купца и тражила признање права својине на једној половини продатих некретнина.

Окружни суд је усвојио тужбени захтев према туженој, а одбио према купцу, јер је утврђено, да је он био „у доброј вери“ да некретнине прабавља од правог власника.

Републички врховни суд, као другостпени суд, потврдио је пресуду окружног суда као правилну.

По захтеву за заштиту законитости Савезни врховни суд укинуо је пресуде нижи: судова, између осталог и из следећих разлога:

„Погрешно је правно схватање изражено у пресудама нижих судова, да купац некретнина, које је купио у доброј вери да некретнине продаје искључиво власник, а суд ипак утврди да је продавац продао туђе имање не одговара власнику јер је добронамеран, већ да одговара појављеном власнику само продавац.

Купац не може прибавати више права на купљеном добру од права која на таквом добру има продавац. Питање добре вере је без правног значаја код рашчишћавања односа купца и власника, који није учествовао у продаји. Такав добронамеран купац има право да захтева накнаду од свог продавца уколико је оштећен и продавац му је одговоран због тога што му је купљена ствар одузета. Купац и његов правни следбеник одговарају власнику који није учествовао у продаји иако су добронамерни купци”.¹

2. Тачно је свакако становиште, да купац не може прибавити више права на купљеном добру од права која на таквом добру има продавац. Међутим под одређеним условима, о којима ће напред бити речи, купац може прибавити право власништва на некретнинама и од лица које није било фактички власник добра, те према томе неће бити дужан да фактичком власнику призна право власништва на прибављеном добру и да му исто преда у посед ради коришћења. Истина из приказане пре-

1) Одлука објављена у „Политици“ од 21 јула 1958 год. И мада није наведен број одлуке свакако се не може сумњати у њену аутентичност.

суде се не види, да ли су испуњени услови зато, али из разлога би произилазило, да су исти схваћени као ирелевантни за пресуђење, јер да се ни под којим условима не може прибавити право власништва од лица које није било фактички власник, што свакако није тачно. Разуме се да сама добронамерност, на основу које је другостепени суд донео своју пресуду о ствари није довољна, да би се на основу ње стекло право власништва на туђој ствари, али је она околност која, ако су испуњени и други услови, може довести до прибављања права власништва, што се како изгледа, у цит. пресуди не прихвата. По себи се разуме, да ако прво тужена, која је извршила продају, није била уписана као власница некретнина у земљишној књизи, онда друго тужени није могао прибавити право власништва на купљеној некретнини, пошто продавац није у томе случају био ни формални-земљишнокњижни власник, но што свакако овде није случај, јер се онда не би могло говорити ни о добронамерности купца, па се према томе има узети, да се у конкретном спору не ради о таквом случају, већ да је продају извршило лице, које је у земљишној књизи било уписано као власник некретнина.

3. Није искључено, а ти случајеви нису ни ретки у пракси, да се као власник једне или више некретнина уписаних у земљишној књизи води лице које то није што значи, да је оно само формални али не и фактички власник истих. До овога може доћи из више разлога: што приликом отуђења неке некретнине није извршен и пренос права власништва на купца у земљ. књизи, тако да се продавац и даље води као власник некретнине, затим што се приликом отуђења некретнина, због погрешне идентификације неке парцеле у уговор о купопродаји унесе друга а не фактички отуђена парцела итд. У конкретном случају, на који се односи приказана пресуда, до нетачног земљишнокњижног стања могло је доћи и вероватно је и дошло на тај начин, што је прво тужена код суда надлежног за расправу заоставштине прећутала, да постоји још једна санаследница, те исходила решење о предаји заоставштине само њој, на основу кога је решења постала земљишнокњижна власница имовине свога оца, коју је као таква пренела на треће лице.

Ако се сада овакав власник, који је према предњем само формални-земљишнокњижни — а не и фактички власник, појави као продавац некретнина, ситуација купца у погледу прибављања права власништва на истој може бити двојака. Ако је купцу познато да је продавац само формални а не и фактички власник, он не може прибавити право власништва на купљеној некретнини и поред тога, што је овај као такав уписан у земљишној књизи, јер се на стање у земљ. књизи, иако је исто нетачно, може позивати само добронамеран купац, што код њега не би био случај. Насупрот томе, онај купац коме ово није познато и који верује, да је лице уписано у земљ. књизи, које се иначе појављује као продавац, фактички власник некретнине, те који је према томе добронамеран, може прибавити право власништва на купљеној некретнини, и поред тога што продавац није власник, а су разуме се испуњени и остали законски услови, који се траже за ово прибављање. Ово је разумљиво а и правично, јер не би било у складу са потребом

сигурности у промету добара, да онај који се, поред испуњења осталих законских услова, поузда у тачност земљишних књига, због тога претрпи материјалну штету. Таквом купцу земљишне књиге морају пружити пуну сигурност и заштиту. Разуме се, упис права власништва у земљишној књизи на продавца мора бити извршен по постојећим прописима и ван сваке сумње, јер се само на такве уписе могу позивати заинтересована лица. У једном случају као власник био је у земљ. књизи уписан Петровић Илије Милан. Петровић Милан, који није био син Илије, а нити власник некретнине у питању искористи истоветност породичног и рођеног имена са земљишнокњижним, ступи у везу са једним лицем из удаљеног села, те му понуди некретнину на продају, па са истим закључи погодбу и некретнину му прода, а уговор о купо-продаји потпише само својим презименом и именом, без означења имена оца, а надлежни срески суд икао због тога, потпис продавца на уговору није био идентичан са земљишнокњижним власником, не затражи доказе о идентичности, што се уосталом скоро и не чини у пракси среских судова, а што је свакако неправилно, већ уважи поднети захтев за пренос права власништва и у том смислу спроведе промену кроз земљишну књигу. Међутим код првог поседовног чина купца, он долази у сукоб са фактичким власником, који тужбом тражи успоставу првобитног стања и брисање права власништва купца, који је захев основан, јер продавац Петровић Милан није ни био уписан као власник некретнине, већ се као власник водио Петровић Илије Милан, а то није продавац, па позивање на добронамерност купца у овом случају није могло бити успешно.

4. Да би купац могао прибавити право власништва на ствари, од које продавац није фактички власник, поред добронамерности потребно је, да је приликом куповине поступио онако како поступа добар домаћин (*bonus pater familias*), па да и поред тога није могао сазнати за право стање ствари. Истина неки ово поступање укључују у добронамерност и сматрају да купац који није поступио са пажњом доброг домаћина није ни добронамеран. Сматрам да ово није тачно, јер злонамерност чини знање купца да продавац није власник, па ипак од њега купује некретнину, док непоступање као добар домаћин значи само пропуштање да се учини све оно што пажљив човек чини и како поступа приликом обављања својих послова, због чега није заштићен и поред тога што му није познато да продавац није власник. Према томе једно лице приликом куповине неке некретнине може бити потпуно добронамерно и у уверењу да је продавац власник исте, међутим да је учинило најмању проверу уверило би се да овај није власник, већ да се из било којих разлога само води као формални власник некретнине, иако на истој нема никакво право. Ради тога сматрам да ове две ствари треба разликовати поготово што ово, како ћемо доцније видети, може имати и практичних последица. У вези са предњим поставља се питање, шта треба да учини купац приликом куповине некретнина, да би се могло узети да је поступио као добар домаћин, те да је испунио напред наведени услов?

По моме мишљењу купац пре свега мора установити, да ли се продавац води као власник некретнина у земљ. књизи и постоје ли

каква органичења у погледу располагања са некретнинама у истој уписаним, о чему је уосталом напред већ било речи. Исто тако дужан је да прегледа исправе на основу којих је укњижено право власништва продавац да би установио, да ли су исте сагласне са извршеним уписом у земљ. књизи, пошто и збирка исправа чини саставни део земљишне књиге. Напред наведено је основни задатак купаца утолико пре, што без овога не би био испуњен ни услов добронамерности, о коме је већ расправљано. Питање је сада, да ли купац мора ићи и даље и да ли се добар домаћин код куповине задовољава тиме, што само провери ко је и на основу каквих исправа уписан као власник у земљ. књизи? Сматрам да се без резерве може прихватити становиште, да је купац дужан да пре куповине некретнине провери не само на коме се иста води у земљ. књизи већ и ко се налази у њеном поседу.

Познато је да ни један добар домаћин неће купити једну некретнину само по топографским и др. ознакама, под којим се иста води у земљишној књизи оди. другим јавним регистрима у којима се уписују права на некретнинама, већ ће исту још пре тога прегледати на лицу места ради установљења квалитета земљишта и др. његових особина. Том приликом ће сваки добар домаћин прегледати и околна земљишта, разговараће са суседима власника, те ће се интересовати од када евентуални продавац поседује земљиште, како га обрађује, шта је ранијих година на истоме сејао, какав је принос имао итд. То ће му омогућити да сазна, дали је продавац у поседу земље коју намерава да купи, која је околност према становишту које се овде заступа важна за одлуку, јер ће му у негативном случају, лица на која се буде обратио за обавештење одговорити, да лице које га интересује и не поседује земљу, већ неко треће лице итд.

Исто тако ако би купац дознао да је неко треће лице пре њега разгледало исту некретнину и интересовало се овом у циљу куповине, биће дужан да провери дали ово лице можда није закључило са продавцем уговор о купо-продаји. Разуме се да ће се питање, докле треба да иде ово проверавање купаца, указивати и као фактичко питање које ће зависити и од околности случаја, од тога са каквим је доказима купац располагао о чињеницама које су предмет овог расправљања, од тога колико је времена купац имао на расположењу, дали се сама ствар указивала сумњивом обзиром и на личност продавца и др. околности. Сматрам да се мора прихватити становиште да купац без овог проверавања и установљења да се продавац налази у поседу земљишта које је предмет купо-продаје не може стећи право власништва на некретнини од које продавац није фактички власник. У противном случају, ако је купац био у уверењу да је некретнина својина продавца, на коме се води и у земљ. књизи и ако је провером установио, да се исти налази у поседу продате некретнине, купац је пуноважно стекао право власништва на истој иако продавац није био фактички власник, већ треће лице које у купо-продаји није учествовало.

5. Међутим ситуација би била друкчија за случај да су некретнине купљене на јавној продаји. Наиме, ако извршни орган суда по правилима која се примењују у извршном поступку, а која обезбеђују

правилан и законит рад, врши продају некретнина, онда се не би указивало потребним тражити од заинтересованих, дакле купаца, да проверавају на напред наведени или који други подобан начин, ко се налази у поседу некретнина које су предмет јавне продаје, да ли је извршеник на коме се некретнине воде и фактички власник итд., јер је све ово морао проверити наведени орган. Према томе ако се ради о купцу, који је добронамеран и који је некретнину купио на јавној продаји као својину извршеника, који је у земљ. књизи уписан као власник некретнине, њему се не би могао истаћи приговор, да извршеник који је земљишно-књижни власник није и фактички власник, нити би фактички власник према купцу могао имати успеха са својом власничком тужбом. Шта више неки сматрају да се овде, а са истих разлога, не би могло поставити ни питање злонамерности. Сматрам да ово последње није тачно.

Ако смо заузели становиште да дражбени купац није дужан да у погледу некретнине купљене на јавној продаји проверава, да ли је земљишно-књижно стање тачно, ко се налази у поседу земљишта и др., онда смо то учинили због тога, што је купац некретнину купио од органа јавне власти, па је за њега ова околност и чињеница да се извршеник води као земљ. књижни власник довољна гаранција, да нема никакве препреке за куповину, те да неће претрпети материјалну штету. Међутим ако дражбени купац зна, да извршеник чија се имовина продаје, макар од органа јавне власти, није власник некретнине, већ да је она власништво трећег лица, па ипак исту купује, искоришћавајући нетачно земљ. књижно стање некретнине, онда нема разлога да се такав купац штити, нити има оправдања да му се дозволи да фактичком власнику истакне приговор да је некретнину купио на јавној продаји, јер овај приговор може истаћи само добронамеран купац (због чега ово треба двојити како сам у почетку навео) што он није.

У једном случају некретнине су (неколико парцела) стајале у земљ. књизи на имену лица, које није било власник још од времена оснивања земљ. књиге (поновно оснивање) јер фактички власници нису поднели комисији која је вршила оснивање, доказе о своме власништву, тако да је комисија у своме елаборату оставила старо стање, те је исто унето (преписано) и у земљ. књигу. Земљишно-књижни гласник је имао дуг код банке, па како својим обавезама из уговора о зајму није на време одговорио, банка затражи да се на његове некретнине, па и на ове, пошто су на њему биле уписане у земљ. књизи, укњижи извршно založno право. Разуме се решење о укњижењу достави се дужнику-формалном власнику. Није утврђивано да ли је он знао да су поред његових, извршним založним правом оптерећене и туђе некретнине, јер су у решењу исте биле означене, како се редовно и чини, бројевима уложака и топографским бројевима, па како се радило о већем броју некретнина, извршеник је могао и не знати, да су поред његових, решењем обухваћене и туђе некретнине. (Уосталом ова околност је правно ирелевантна).

По правоснажности решења о укњижењу извршног založног права, банка затражи јавну дражбу свих оптерећених некретнина, коју

надлежни срески суд одобри и закаже дан јавне продаје, о чему разуме се опет обавештава извршеника. Међутим на неколико дана пре продаје за ово сазнаду фактички власници некретнина (радило се о више лица) и исти се појаве на продаји, те саопште извршном органу суда који је вршио продају и присутним лицитантима, да су одређене парцеле њихове а не извршеникове. Међутим сама банка као један од понуђача-лицитаната — купи све па и њихове парцеле, без обзира на наведено упозорење и сви кораци, које су после тога предузели фактички власници, како у извршном тако и парничном поступку остали су без резултата, пошто су некретнине продате на јавној продаји, па се купцу на истој није могао истаћи приговор, да извршеник није био власник некретнина. Сматрам да је ово становиште правилно, али налазим да су се фактички власници могли помоћи на тај начин што су требали на дан продаје, поред наведеног упозорења, које ничим није било поткрепљено, приказати извршном органу суда и лицитантима какве доказе о своме власништву (уговоре о купо-продаји, изводе из катастарских књига и уверења надлежних органа о своме власништву одн. поседовању) у коме се случају купац на јавној продаји не би могао позивати нато да је некретнине купио од органа јавне власти и на стање у земљ. књигама, јер су му од стране заинтересованих приказани докази о томе, да извршеник није био власник, па га земљишна књига као злонамерног не може штити.

6. Према напред наведеном приказу пресуда би се указивала неправилном. Наиме, ако је друго тужени био добронамеран и ако је учинио потребне провере, те установио да је прво тужена као земљишно-књижна власница била у поседу целе наслеђене имовине, од које је једна половина спорна, а није имао знања о томе да је и њена сестра-тужиља у парници, сунаследница имања, онда је он пуноважно стекао право власништва по основу куповине на целој оставинској имовини па и спорном делу, те њега земљишна књига штити од свакога па и фактичког власника, који једино може тражити накнаду штете од продавца, пошто му је овај и нанео штету. Најзад не треба изгубити из вида чињеницу, да је купац, поред тога што се поуздао у тачност земљишних књига у којима су се водиле спорне некретнине, у свему поступио као добар домаћин, под претпоставком да је поступио на напред наведени начин, док фактички власник није, јер је толерисао несређено земљ. књижно стање некретнина наслеђених иза оца, па према томе треба и он да сноси штетне последице свога пропуштања.

Сматрам да би становиште, да купац ни у коме случају не може прибавити више права на купљеним некретнинама него што је имао продавац, па ни под условима који су напред наведени, значило у ствари ликвидацију земљишних књига, са свим правним последицама тога акта, што је доказ више, да је правно становиште које се овде заступа исправно.

Филип Ђосић

НЕШТО О КОМПЕНЗАЦИОНОМ ПРИГОВОРУ

Правоснажном пресудом кривичнога суда осуђена су три лица и то: прва два као службеници банке, а треће лице осуђено је као службеник поште.

Пресудом је утврђено да је прво лице проневерило суму у износу од 200.000 динара, захваљујући погрешно састављеном спроводном писму које је врећицу са новцем пратило, и које је гласило на 100.000 динара, док је у врећици стварно било 300.000 динара. Ову је грешку учинио поштански службеник.

Други службеник банчин био је осуђен због алкавог рада, јер је по дужности био обавезан да заједно са предњим банчиним службеником — осуђеним лицем — отвори врећицу са новцем и да новац преброји, док је он све то, напротив, оставио првоосуђеном службенику.

Кривични суд је осудио и службеника поште због алкавог рада јер, захваљујући његовој грешци коју је учинио при испуњавању горњег пропратног писма — ставио је да се шаље банци 100.000 динара уместо 300.000 динара, а пресудом је утврђено да је банка примила врећицу са новцем у износу од 300.000 динара — омогућио да дође до проневере у банци, од стране банчиног службеника.

За време трајања кривичног процеса банка је, сматрајући се оштећеном од стране поште, скинула са текућег рачуна поште 200.000 динара у своју корист, тумачећи на овај начин уговор који постоји између поште и банке о њиховом узајамном пословању, као и упутство уз тај уговор.

Интересантно је нагласити да је кривични суд осудио сву тројицу, поред казне, и да плате солидарно пошти 200.000 динара.

После овога процеса, пошта је повела спор код привреднога суда и тражила да банка врати 200.000 динара, коју је суму самовласно подигла са њеног (поштиног) текућег рачуна.

Банка се у спору бранила да је по уговору и упутству пошта била дужна да одмах попуни мањак који се, на штету банке, појавио, а пошто пошта није тако поступила, то је банка била приморана да 200.000 динара скине, за себе, са текућег рачуна поште.

Пошта је за време парнице узгредно истицала да се оном проневером не осећа оштећеном, будући да њен новац није био проневерен већ банчин, и да је банчин службеник, према кривичној пресуди, тај новац проневерио када је већ био у притежању банке. Томе је још пошта додала да нема намеру да тражи извршење — грађанскоправног потраживања — по кривичној пресуди јер није оштећена, како је напред изнела.

Истина, у образложењу кривичне пресуде суд је пошту назвао оштећеном страном, али је пошта тврдила у спору да се она, у кривичном поступку, ограђивала од тога својства, да је оштећена страна.

Првостепени суд је нашао да је основана тужба поште и усвојио је тужбени захтев. Иако је, каже привредни суд, пошта била дужна да одмах попуни мањак ако се појави на штету банке, банка није могла сама да скида спорну суму са текућег рачуна поште, без сагла-

ности саме поште. Јер у уговору и у упутству стоји да ако пошта не би овако поступила (да попуни мањак код банке) у року од пет дана — банка се има обратити дирекцији поште.

Према томе, правилно тумачећи уговор и упутство, долази се до свога закључка: банка има да тражи поуну мањка од поште. Уколико пошта не би поступила у уговореном року, банка има да се обрати вишој инстанци поште за интервенцију.

Тужена банка је прешла преко свих ових претходних радњи, себе је намирила, што излази да је самовласно прибавила себи право — она сматра да је пошта крива за проневеру њеног новца у 200.000 динара — а у правној држави као што је наша забрањено је законом сам прибављати своје право (сем у случају нужне одбране и грађанске самопоћи).

Ако се још боље анализирају одговарајуће одредбе уговора и упутства, видеће се да обавеза поште, да одмах попуни мањак код банке, постоји само онда, ако је пошта односно њен службеник проневерио банчин новац, што овде није случај, будући да је банчин службеник, када је банци већ био предат њен новац, проневерио 200.000 динара, а то се утврђује правоснажном пресудом кривичног суда (чл. 113 З.П.П.).

По жалби тужене банке, у којој је бранила свој поступак да је била овлашћена, у оваквој ситуацији, да скине са текућег рачуна 200.000 динара и без сагласности сопственика рачуна (поште), који једино може да располаже својим рачуном (не говорећи о судској одлуци), виши суд је укинуо ожалбену пресуду а, при томе, је дао кратке разлоге.

Виши суд је рекао да није довољна околност што се банка самовласно наплатила од поште — за решење овога спора. Када се банка бранила у спору да је могла, према уговору и упутству, да сама скине са текућег рачна поште суму у 200.000 динара онда је она, посредним путем, истакла свој компензациони приговор.

Гледиште вишег суда не би било правилно у конкретном случају: у заснованом спору пошта је тражила да се утврди да је банка самовласно, противно уговору — упутству и закону, узела њен новац ради свога намирења — банка је сматрала да јој пошта одговара за мањак — и да се све врати у првобитно стање, док је банка тврдила противно.

Из овога се види да се овде није указивала прилика за истицање приговора пребијања, нити га је банка истицала (чл. 322, 341, 350 и чл. 177 З.П.П.).

Још једном — питање је било у спору: да ли је банка смела да поступи онако или није, и ако није, онда да васпостави стање како је било раније, пре одузимања двеста хиљада (200.000) динара са жиро рачуна тужилачке стране — поште.

Места овде није било компензационом приговору и са разлога што се нису испунили услови за такав приговор. Приговор пребијања претпоставља да се код једне и друге стране налазе захтеви, zgodни за пребијање, са правним основом. Пошта тражи свој новац који јој је самовласним путем — код физичког лица то се зове самовлашће (чл. 297

К.З.) — одузет, како је речено раније. Из тога излази да правна ситуација поште није она коју има поверилац у бив. параграфу 903 ранијег Грађанског законика, који говори о пребијању: „кад двојица један од другог што тражити имају, па су оба дуга истинита, оба једнога рода и таква, да нито једном као повериоцу припада, ако исто он као дужник другоме у дуг исплатити може, одна се може узети дуг за дуг, и ако су дугови једнаки, они ће се изравнати, ако ли нису онда ће се мањи од већег одбити”. Пошта, као што је изнето, није овде поверилац коме је на законит начин новац узет па о року није враћен, већ страна којој је незаконитим путем новац одузет.

И пошто сам већ рекао да банка није истицала приговор пребијања, већ је тврдила да је могла да подигне поштин новац услед оног мањка — утврђене проневере — то је требало све вратити у првобитно стање (да банка врати 200.000 динара на текући рачун поште), па тек онда извидети имали могућности уопште за истицањем тога приговора.

Ако би се тако поступило, видело би се да пошта нема уопште шта да потражује од банке, будући да изнетом проневером није оштећена, и тако би отпао један партнер, а потребна су два, за институт „приговор пребијања”. Остало би само да банка потражује од поште 200.000 динара јер, према мишљењу банке, пошта је крива за банчин мањак.

Ово последње је спорно, с обзиром на правоснажну кривичну пресуду, али је главно да би се у новом спору улоге данашњих парничара промениле: банка би била тужилац а пошта тужена страна.

Без прејудииирања, ја сматрам да ће пошта добити овај спор и да ће у другом спору, уколико га банка подигне противу поште са захтевом за исплату несталих 200.000 динара — банка изгубити парницу.

Кривица поште, мени изгледа, није апсолутно условила проневеру у банци а од стране њеног службеника. Другим речима, и поред грешке службеника поште, није морало доћи до проневере у банци, да су банчини службеници сви били савесни.

Епилог ове ствари, између поште и банке, биће по свој прилици такав, што ће пошта право које јој је признато правоснажном кривичном пресудом — у погледу наплате 200.000 динара од напред осуђених лица — пренети на банку.

Рекао бих да другог излаза овде нема.

.....

Ако дужник о року не врати дуг повериоцу (на пример 100 динара), поверилац не може да се насилним путем намира. У противном, чини дело самовлашћа, зашто може одговарати.

Из завршеном претресу, уколико се покрене поступак, поверилац ће бити осуђен с тим — да одузет новац поврати дужнику (Чл. 96 З.К.П.).

Осуђеном поверицу остаје да у грађанском спору остварује своје право.

Душан П. Мишић

ИСПИТИВАЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ОКРУЖНОГ СУДА

(чл. 35 ст. 2 ЗКП).

У најновијој Збирци судских одлука (књига трећа свеска прва 1958) објављено је под бр. 15 (стр. 45) решење Врховног суда НР Србије бр. Кр. 613/57 од 22 I 1958 у којем је изражено следеће правно схватање:

„С обзиром на пропис чл. 35 ст. 2 Закона о кривичном поступку, окружни суд неће уступити предмет среском суду ни у случају кад је решењем вишег суда делимично укинута пресуда тога окружног суда и предмет му упућен на поновни претрес, а предмет оптужбе (оног дела који се односи на укинута део пресуде — чл. 367 Законика о кривичном поступку) чини дело у погледу кога је за суђење надлежан срески суд”.

Из овако формулисаног правног становишта произилази закључак, да окружни суд, чија је пресуда укинута, **ни у којој фази поступка не би више могао да се огласи ненадлежним и предмет уступи стварно надлежном среском суду (чл. 35 ст. 1 ЗКП), иако је пресуда укинута једино у вези дела из надлежности среског суда.**

Мишљења смо, да је такво ограничење могућности испитивања стварне надлежности окружног суда сувише широко постављено и сматрамо, да ово ограничење постоји само од оног момента, када је главни претрес „у току” (чл. 35 ст. 2 ЗКП), а не и у ранијим фазама поступка.

Овакав наш став образлажемо у следећем:

Као што се из објављених делова образложења горњег решења види, радило се о следећој процесној ситуацији:

Пресуда окружног суда односила се на дела како из надлежности окружног тако и среског суда, и то једног истог оптуженог. Радило се, дакле, о тзв. субјективном конекситету, тј. једно лице је било окривљено за више кривичних дела, а пошто су дела била из надлежности среског и окружног суда, окружни суд је био стварно надлежан у смислу одредаба чл. 31 ст. 1 ЗКП. Међутим, ова пресуда окружног суда била је укинута једино у вези једног дела из надлежности среског суда (несавестан рад у служби, чл. 317 ст. 1 КЗ) а иначе је била потврђена, како у односу на дело проневере из чл. 322 ст. 2 КЗ, тако и у вези још једног дела из надлежности среског суда. Одлучујуће за надлежност окружног суда (чл. 31 ст. 1 ЗКП) било је, дакле, дело проневере из чл. 322 ст. 2 КЗ, а до делимичног укидања је дошло на основу одредаба чл. 362 ст. 3 ЗКП.

Окружни суд је тада, како се то у одлуци наводи „на главном претресу”, донео решење, којим се на основу чл. 31 ст. 1 ЗКП огласио ненадлежним за вођење кривичног поступка против оптуженог због кривичног дела из чл. 317 ст. 1 КЗ и предмет упутио стварно и месно надлежном среском суду.

Срески суд није прихватио надлежност, него је покренуо поступак за решење сукоба о надлежности (чл. 36 ст. 1 ЗКП). У том поступку је донето решење у питању, којим је Врховни суд НР Србије упутио ствар на надлежност Окружном суду и то из ових разлога:

„Окружни суд био је дужан да сам спроведе поступак и донесе одлуку у овој ствари, без обзира на квалификацију кривичног дела по чл. 317 ст. 1 КЗ (чл. 35 ст. 2 ЗКП). Ово зато што је по оптужби против оптуженог за кривична дела из чл. 228 ст. 1 и чл. 322 ст. 2 КЗ исти окружни суд већ донео пресуду, која је у том делу потврђена од стране Врховног суда, а у погледу кривичног дела из чл. 317 ст. 1 КЗ та пресуда окружног суда је укинута и предмет је враћен на поновно суђење истом окружном суду, па тај суд, с обзиром на пропис чл. 35 ст. 2 и чл. 367 ЗКП, није требало ни да поставља питање надлежности.”

Из овако образложене одлуке се, истина, тачно не види у којој фази поступка се окружни суд огласио ненадлежним, пошто се наводи само то да је то окружни суд учинио „на главном претресу”. На тај начин се не зна, да ли је до такве одлуке дошло после „отварања заседања” (чл. 281 ЗКП) а пре читања оптужнице, тј. тако званог почетка главног претреса (чл. 297 ст. 1 ЗКП) или тек после тога. Међутим, то није битно, пошто се из напред наведених делова образложења које смо подвукли види, да је Врховни суд НР Србије заузео правно становиште, да се окружни суд после укидања пресуде више уопште није могао огласити ненадлежним само зато, јер се пресуда, у оном делу у којем није укинута, односила на дело из надлежности окружног суда.

Такво становиште може да налази своје оправдање само у схватању, да средски суд, иако иначе стварно надлежан, у вези дела из чл. 317 ст. 1 КЗ не би могао да изрекне казну само зато, јер постоји пресуда против истог окривљеног, у којој је окружни суд изрекао казну за кривично дело из надлежности окружног суда, а ова казна још није издржана.

Међутим, ово спорно правно питање у целости је решено Начелним мишљењем Проширене опште седнице Савезног врховног суда бр. 3/57 од 10 I 1957. (Објављено у Збирци судских одлука, књига друга свеска прва 1957 стр. 9). Из овог начелног мишљења произилази, да нема никакве сметње, да средски суд у конкретној ситуацији, ако ће окривљеног за дела из чл. 317 ст. 1 КЗ огласити кривим и казнити, изрекне једну казну у смислу одредаба чл. 376 ст. 1 т. ЗКП.

Сматрамо, дакле, да правно схватање о надлежности окружног суда у конкретној ситуацији није основано. После укидања првостепене пресуде настала је сасвим нова процесна ситуација. Цео поступак тече изнова, па, наравно, суд ће изнова да размотри и питање своје стварне надлежности. У прилог таквом ставу говори и решење Врховног суда НР Босне и Херцеговине бр. Кж 217/54 од 10 В 1954 отштампано у броју 12/54 „Правног живота”, на стр. 29: „После укидања пресуде суда који је судио у првом степену у смислу чл. 35 ст. 2 ЗКП тај суд неће поново судити, него суд који је по општим прописима надлежан за суђење.” Радило се о следећем: Оптужница је била подигнута због дела из надлежности окружног суда (силовање, чл. 179 ст. 1 КЗ) а у току главног претреса, дакле, после читања оптужнице (чл. 297 ст. 1 ЗКП), јавни тужилац је изменио оптужницу, тако да је предметом оптужбе постало само дело блудне

радње из чл. 183 КЗ, дакле, дело из надлежности среског суда. Но, на основу одредаба чл. 35 ст. 2 ЗКП у оваквој фази поступка окружни суд се више није могао огласити ненадлежним, него је спровео поступак до краја и донео пресуду. Ову пресуду је Врховни суд укинуо из мериторних разлога али у образложењу се посебно позабавио и питањем будуће стварне надлежности суда и посебно истакао, да ствар спада сада већ у стварну надлежност среског суда, па је у вези тога навео дословно и следеће разлоге:

„Како је из те оптужнице још пре одређеног новог главног претреса видљиво да се ради о делу из надлежности среског суда, то више не долази до примене изузетна одредба из чл. 35 ст. 2 ЗКП, него ће судити суд који је по општим прописима надлежан за суђење”.

У овом примеру се, истина, не ради о томе, да је остала нека неиздржана казна изречена од окружног суда за дело из надлежности тог суда. Но, ово питање није ни релевантно, како смо на то напред указали, цитирајући Начелно мишљење проширене опште седнице Савезног врховног суда, него је суштински битно питање, да ли може окружни суд, после укидања своје пресуде изнова да цени питање своје стварне надлежности, а на ово питање даје свакако позитиван одговор и ово решење Врховног суда НР Б и Х.

Неку строгу доследност о стварној надлежности окружног суда пред којим је започео поступак, налазимо само ван домена кривичног поступка, у чл. 14 ст. 3 Закона о парничном поступку: да окружни суд остаје стварно надлежан иако би услед снижења тужбеног захтева даље био надлежан срески суд. Но, не само да такве одредбе у Законику о кривичном поступку нема, него је у чл. 35 ст. 2 ЗКП одређена она фаза поступка, до које окружни суд може да цени питање своје стварне надлежности.

Сматрамо да су једино одлучне одредбе чл. 35 ст. 2 ЗКП и у поступку правних лекова. Ако је, дакле, поводом подигнутог захтева за заштиту законитости укинута пресуда окружног суда, а у новом поступку треба да се суди само о делу из надлежности среског суда, окружни суд ће упутити ствар на решење стварно и месно надлежном среском суду. Свакако, ни у овом случају неће бити одлучујуће, да ли је пресуда укинута делимично или у целости (чл. 396 ст. 1 ЗКП) и да ли треба оптужени да издржи још неку казну за дело из надлежности окружног суда из оног дела пресуде у којем пресуда није укинута, него је битно само то, да ли дело из укинутог дела пресуда спада у стварну надлежност среског суда. Код понављања поступка ситуација је сасвим иста. Ако је у новој пресуди (чл. 384 ст. 3 ЗКП) окружног суда решавано о делу из надлежности среског суда, па ова пресуда буде укинута, окружни суд поново треба и може да цени питање своје стварне надлежности, у границама из чл. 35 ст. 2 ЗКП. У вези понављања кривичног поступка указујемо још и на правно становиште изнето у Коментару законика о кривичном поступку Др. Тихомира Васиљевића у вези чл. 381 ЗКП на стр. 382: Ако је у првом степену судио окружни суд као надлежан (чл. 35 ст. 2 ЗКП) у понављању треба да одлучи срески суд, ако се од доношења првостепене пресуде стварна надлежност суда изменила тако, да суд који је донео прво-

степену пресуду (тј. окружни суд) није више стварно надлежан. Дакле, и према таквом правном схватању, оцењује се фактичко стање које у погледу питања стварне надлежности окружног суда постоји оног момента, када треба приступити новом решавању предмета, што такође иде у прилог наше поставке.

Но, у строгој вези са постављеним проблемом је и питање, када се има сматрати да је главни претрес „у току”. Који је то моменат од којег се сматра, да главни претрес „тече”, тј. која је та прецизно одређена фаза поступка, када у смислу чл. 35 ст. 2 ЗКП престаје овлашћење окружног суда да и даље цени питање своје стварне надлежности.

Према познатим и прихваћеним поставкама нашег процесуалног права брига о надлежности, како стварне тако и месне надлежности, последица је уставне одредбе да нико не може бити кажњен за кривично дело без одлуке надлежног суда и одредбе чл. 2 ЗКП, да само „надлежни суд” може изрећи казне, мере безбедности и васпитно-поправне мере учиниоцу кривичног дела. Надлежност је правна установа створена у интересу странака и у јавном интересу. Суд због тога по службеној дужности пази на своју стварну и месну надлежност. Повреда прописа о стварној надлежности је битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 342 ст. 1 тач. 6 ЗКП коју суд у смислу чл. 353 став 1 тач 1 ЗКП увек испитује по службеној дужности. Дакле, виши суд који разматра жалбу мора водити рачуна о стварној надлежности нижег суда који је донео одлуку, по службеној дужности, без обзира што странка у том правцу није изјавила жалбу.

Повреда одредаба о стварној надлежности постоји како кад суд нижег ранга води поступак по стварима из надлежности суда вишег ранга, тако и у обрнутом случају, кад суд вишег ранга води поступак по стварима из надлежности суда нижег ранга.

Од свих тих теоретских поставки и изричитих законских одредаба, наш Законик о кривичном поступку отступа само у једном једином случају, наведеном у чл. 35 ст. 2 ЗКП: „Ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд, неће предмет доставити том суду него ће сам спровести поступак и донети одлуку”.

Налазимо се, дакле, пред једном сасвим изнимном појавом нашег процесуалног права, па се већ унапред може рећи, да у вези такве изнимке не би било места никаквом ширем тумачењу одредаба чл. 35 ст. 2 ЗКП.

У чему је *ratio legis* одредбе чл. 35 ст. 2 ЗКП? У вези тога наводи се у чланку Витомира Петровића, судије Савезног врховног суда, „Утврђивање ненадлежности и предаја кривичне ствари другом суду”, штампаном у броју 3/1956 „Правног Живота”, на стр. 1, последњи став:

„Ту очигледно преовлађују разлози процесуалне економије а такође и конкретни интереси странака и других субјеката који суделују у поступку. Значило би штетни формализам да се ствар уступа средњом суду кад су већ учињене припреме за главни претрес, припремљени докази, приступила потребна лица итд”.

Ми се не бисмо у целости сложили са таквим образложењем сматрајући, да је ствар на овај начин сувише широко постављена. Ако бисмо прихватили чак и "учињене припреме за главни претрес", „припремљене доказе" и „приступање потребних лица" као моменат који претставља границу за могућност испитивања стварне надлежности од стране окружног суда, онда бисмо морали пребацити „ток главног претреса" чак и на фазу поступка пре „отварања заседања" из чл. 271 ЗКП, дакле, обухватити овде и стадијум из главе XX Законика о кривичном поступку „Припреме за главни претрес". (чл. 262 до 269 ЗКП).

Наше је пак, мишљење, да у вези тумачења појма „у току главног претреса" из чл. 35 ст. 2 ЗКП, чак ни фаза процеса од „отварања заседања" из чл. 271 ЗКП, па надаље не долази у обзир, него да је, у смислу одредаба чл. 35 ст. 2 ЗКП, главни претрес „у току" тек од читања оптужнице односно, приватне тужбе: „Главни претрес почиње читањем оптужнице или приватне тужбе". (чл. 279 ст. 1 ЗКП).

Тек од тог момента је окружни суд везан одредбама из чл. 35 ст. 2 ЗКП.

Ми прихваћамо оправдање за ову институцију нашег кривичног поступка из чл. 35 ст. 2 ЗКП, које се наводи у напред споменутом чланку, тј. „процесна економија и конкретни интереси странака и других субјеката који суделују у поступку" и желимо да баш са ових позиција обрадимо тачан појам „тока главног претреса" из чл. 35 ст. 2 ЗКП, па тако, уважавајући првенствено потребе процесне економије, полазимо од следећих процесних ситуација:

1. После отварања заседања а пре читања оптужнице тужилац одустаје од оптужнице за дело из надлежности окружног суда, а сва остала дела из оптужнице против истог оптуженог, у односу на која остаје код оптужбе, су из надлежности среског суда.

2. У истој фази поступка тужилац одустаје од оптужбе против саоптуженог у односу на његово једино дело из надлежности окружног суда, а сви остали окривљени су оптужени само због дела из надлежности среског суда, а обухваћени су истом оптужницом, дакле, изведени су пред окружни суд само у вези оног једног дела саоптуженог из надлежности окружног суда, у односу на које је тужилац одустао од оптужбе. (Сви окривљени су били обухваћени истом оптужницом на основу одредаба чл. 31 ст. 6 ЗКП).

3. У истој фази поступка обуставља се кривични поступак услед смрти једног од саоптужених, који је једино био оптужен због дела из надлежности окружног суда.

4. Наступила је застарелост кривичног гоњења или је обухваћено амнестијом једино дело једног од оптужених из надлежности окружног суда.

5. Установљавана се, да се саоптужени, који једино одговара за дела из надлежности окружног суда, налази у бекству, а суд одлучи, да се у односу на њега поступак издвоји.

Пошто такве и сличне ситуације могу да се појаве у пракси сматрамо да је потребно, баш првенствено из разлога процесне економије, што даље померити ону границу, када окружни суд, у смислу чл. 35 ст. 2 ЗКП, мора да суди, мада се ради о делима из надлежности среског суда.

Налазимо, да је наше становиште правилно, ако се ствар и не посматра само у светлу процесне економије. Тако у смислу чл. 40 ст. 1 ЗКП странке могу поднети захтев за изузеће до „почетка главног претреса“. И у овом случају се почетак главног претреса има рачунати од читања оптужнице (чл. 279 ст. 1 ЗКП) а не од „отварања заседања“ (чл. 271 ЗКП).

У Прегледу основне литературе и јудикатуре уз Кривични законик и Законик о кривичном поступку од 31 децембра 1956 — (Издање Пододбора синдикалне подружнице правосудних установа при Врховном суду НР Хрватске), отштампане су следеће одлуке, у којима се за почетак главног претреса у смислу чл. 35. ст. 3 ЗКП. узима читање оптужнице: (Стр. 257 и 258 цит. Прегледа, јудикатура из чл. 35 и 35 ст. 2 ЗКП):

1. Суд је дужан поступајући по чл. 35 ст. 1 ЗКП ценити своју стварну надлежност и након правомоћности оптужнице, а пре започетог главног претреса — чл. 297 ст. 1 ЗКП (Врховни суд НР Хрватске кр. 229/54);

2. Будући да је јавни тужилац макар на темељу доказа, који је окружни суд противзаконито без предуслова из чл. 267 односно чл. 311 ЗКП извео после отварања заседања (чл. 271 ЗКП), а пре почетка главног претреса (чл. 297 ст. 1 ЗКП), — преиначио оптужницу, окружни суд правилно је поступио, кад се у овој процесној ситуацији, а с обзиром на преиначавање оптужнице, огласио ненадлежним и доставио предмет надлежном средском суду. Окружни суд није, наиме, још био везан прописом чл. 35 ст. 2 ЗКП, по којем окружни суд има сам спровести поступак и донете одлуку, ако у току главног претреса установи, да је за суђење надлежан средски суд. (Врховни суд НР Хрватске бр. Кж. 13/56. од 11. I. 1956), а ова је одлука отштампана, са потпуним ображложењем суда, у Збирци судских одлука, књига прва-свеска прва 1956 под бр. 63 на стр. 101).

У свом прегледу је наведена још једна одлука, у којој је граница испитивања надлежности још више померена. Одлука гласи:

„Пропис чл. 35 ст. 2 ЗКП, по којем, ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд, неће предмет доставити том суду, него ће ње спровести поступак и донети одлуку, не долази до примене, након што је главни претрес одгођен, а још није настављен — чл. 286 ЗКП (Врховни суд НР Хрватске бр. Кж. 103/56).

Сматрамо, да у овој последњој одлуци наведено правно становиште није правилно у оном случају, ако је до одлагања главног претреса дошло у фази поступка после читања оптужнице, а из отштампане кратке садржине одлуке се не види, када је дошло до одлагања главног претреса. Међутим, ова је одлука врло карактеристична за оправдање нашег овде изнетог става, да је све до читања оптужнице, (чл. 297 ст. 1 ЗКП) окружни суд дужан и овлашћен да цени своју надлежност, па да тек од тог момента настаје његово ограничење у том погледу прописом чл. 35 ст. 2 ЗКП.

Др. Јован Филип

ДА ЛИ ИМА КОЛИЗИЈЕ ИЗМЕЂУ ЧЛ. 69 ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА И ЧЛ. 25 ЗАКОНА О РАДНИМ ОДНОСИМА

Нашим послератним позитивним законодавством службеници су заштићени од неправилних и незаконитих решења у области радних односа. При овоме треба истаћи да је ова заштита пружена не само лицима запосленим код државних органа и установа, него и лицима, која су запослена изван државних надлештава и установа.

Поводом дискусије о овоме питању од значаја су два закона, чијим прописима су регулисани статусни односи из области радних и службеничких односа и то: Закон о државним службеницима (престао да важи 1. I. 1958 године) и Закон о решавању радних спорова. Оба закона су донета 1946 године.

Први закон се односи на службенике државних органа и установа, а други на раднике и намештенике, запослене у приватним, задружним и државним предузећима и у приватним, задружним и јавним организацијама и установама — чл. 1 ЗРРО.

Од интереса је поводом дискусије о истакнутом питању претходно напоменути, да су наведеним законима формирана два термина за запослена лица и то: термин „службеник” за лица запослена у државним органима и установама и термин „радник — намештеник” за лица запослена у предузећима и установама наведеним у чл. 1 ЗРРО.

Наведена дефиниција запослених лица, задржана је у нашем законодавству све до објављивања Закона о радним односима, који је ступио на снагу 3. I. 1958 године, а примењује се од 1. I. исте године.

Према чл. 16 цит. Закона, као „радник у смислу овог Закона сматра се свако лице у радном односу без обзира на својство, положај, посао или функцију, коју врши, укључујући и чланове занатских произвођачких услужних задруга”.

Наведеним прописом надаље је дефинисано да се као организација у смислу првог дела овог Закона сматра поред привредне организације још и државни орган, установа, орган или установа јавне службе, друштвена или задружна организација.

Најзад, Законом је прописано да се одредбе првог Закона односе на сва лица у радном односу, која су запослена, било у привредним организацијама, државним или другим јавним службеницима, самосталним установама и др. — чл. 15 ЗРО.

За решавање радних спорова насталих из радних односа, лица о којима је реч у чл. 1 Закона о решавању радних спорова били су надлежни срески судови, као радни судови. Ови судови били су надлежни за решавање означених спорова, без обзира на висину вредности тих спорова и то почев од 12. XII. 1946 године, када је ступио на снагу наведени Закон.

Међутим, ступањем на снагу Закона о парничном поступку, ситуација се је нешто изменила у погледу надлежности редовних судова за решавање спорова ове врсте, јер су за исти сада постали надлежни и окружни судови, што зависи од вредности спора, сходно чл. 25 и 28 ЗПП у вези чл. 2 и 4 уводног Закона за ЗПП.

Према изложеном, у погледу заштите права лица запослених изван државних надлештава и установа, а та су права заснована на радним односима, све од 12. VII. 1946 године редовни судови били су надлежни а они су за то и данас надлежни — да пруже сатисфакцију овим лицима, када им се обратe ради заштите ових права.

У томе погледу, до данас према овим лицима није било измене, сем напред наведене, што су за решавање насталих спорних односа из области радних односа, постали надлежни и окружни редовни судови.

II

Међутим, од интереса је поводом започете дискусије по предњем питању — какав је био поступак у односу на службенике државних органа и установа када су требали да траже заштиту њихових повређених права из домена радничких и службеничких односа, што је уосталом средиште напред постављеног питања.

Напред смо навели, да су „државни службеници” били заштићени од неправилних и незаконитих решења у области радних односа, Законом о државним службеницима који је престао да важи 1. I. 1958 године, када је замењен Законом о јавним службеницима.

Према чл. 18 бив. ЗДС, службеници су ради заштите својих права користили две институције и то: **право на жалбу и право на тужбу**. Наиме, прва институција је коришћена у управном поступку пред органима државне управе, а друга у судском поступку пред редовним судом.

Право на жалбу коришћено је поводом решења првостепеног државног органа, донетог у области службеничких односа, сем уколико то није за поједине односе у служби било изричито искључено. Ради подношења жалбе није било потребно да се испуне нарочите форме, сем што се иста морала поднети у року од 15 дана, рачунајући од дана пријема првостепеног решења, а предавала се органу, односно старешини, који је донео то решење.

Из наведеног излази, да је службеник претходно могао и требао да у управном поступку напада решење, за које је сматрао да му је повређено право из области радних и службеничких односа.

Међутим, ако донетим другостепеним решењем није био задовољан службеник је користио предвиђену другу институцију: **право на тужбу**. Тужбом се је заснивао радни спор код надлежног окружног суда, као радног суда. Али тужба се могла подносити само ако су била испуњена 2 услова и то:

Да је службеник претходно у управном поступку користио право на жалбу, и друго, да је другостепеним решењем по његовом мишљењу и оцени, повређено какво његово право засновано на Закону о државним службеницима или којем другом правном пропису, донетом на основу овог Закона, а право је проистекло из радног и службеничког односа према држави, као на пример: право на наплату, на плаћени годишњи одмор и др.

Донета пресуда од стране окружног суда, као радног суда, поводом и у току једног радног спора, постала је одмах коначна и самим тим правоснажна, па је према истој надлежни државни орган морао да поступи.

Противуовакве пресуде, једино је јавни тужилац могао у циљу заштите законитости, ако сматра да је истом повређен закон — да користи правно средство и то захтев за заштиту законитости, као ванредно правно средство, или и сам да поднесе редовну тужбу, као редовно правно средство.

Из изложеног се види, да су службеници у циљу заштите својих права из области радних и службеничких односа користили и поступак пред редовним окружним судовима.

Оваква ситуација је важила све до 8. V. 1952 године, када је ступио на снагу Закон о управним споровима, чијим чланом 69 је заведена једна нова варијанта у погледу поступка, који је требало повести ради заштите права грађана насталих из радних односа.

Укинутим Законом о државним службеницима видели смо, дата је грађанима могућност да пред редовним, као грађанским судовима, штите своја права, која спадају у домен једне од управних материја, која је била регулисана наведеним Законом и другим прописима, донетим на основу овлашћења овог Закона.

Предвиђене институције, грађани као запостена лица у државном апарату, чим су по њиховој оцени била повређена њихова права, користили су на напред изложени начин.

Међутим, после ступања на снагу Закона о управним споровима, службеник, ако је сматрао да му је којим актом државног органа повређено право или интерес, заснован на Закону, а потиче из радних односа, могао је да покрене управни спор против таквог акта, пошто је, разуме се, претходно користио управни поступак.

Овакав режим у погледу заштите права из радних односа службеника државних органа или установа, заснован је на напред наведеном чл. 69 ЗУС-а, којим је прописано да ступањем на снагу овог Закона престају да важе Савезни и Републички прописи, који предвиђају надлежност редовних, као грађанских судова у стварима, које су предмет одлука органа државне управе. Несумњиво је, пак, да решавање службеничких односа државних органа и установа спада у једну од управних материја.

Из наведеног излази, да се радни спорови, лица запослених код државних органа и установа, решавају као управни спорови, према поступку, предвиђеном Законом о управним споровима, а исти такви спорови лица запослених изван државних органа и установа решавају се као радни спорови код редовних, као радних судова, среских или окружним, већ према томе, колика је вредност спора и то према прописима донетим пре и после ступања на снагу ЗУС-а.

Код овога треба напоменути, да када се ради о накнади штете у другим грађанско-правним односима, а односе се на лица запослена код државних органа и установа, надлежни су такође редовни судови — чл. 69 ст. 1 тач. б) ЗУС-а.

Истакли смо напред да се одредбе првог дела Закона о радним односима од чл. 1 до 128 односе на сва лица у радном односу, без обзира, да ли су запослена у предузећима, државним органима и др. — чл. 15 цит. Закона.

Међутим, за започету дискусију од значаја је чл. 25 из првог дела овог Закона, који је дао повода овој дискусији.

Наиме, овим чланом предвиђено је да радници (општи појам за сва запослена лица — чл. 16 Закона) ради остварења својих законитих права из радних односа имају право подносити захтеве, приговоре, односно жалбе организацији (речено у општем смислу сходно чл. 16 ст. 2 Закона) у којој раде и органима који су одређени законом и прописима донетим на основу Закона.

И тек, ако по захтеву односно приговору или жалби не би било поступљено, радник може остварити своја права путем тужбе код надлежног редовног суда — ст. — ст. 2 чл. 25 ЗРО.

Из наведених цитата, а с обзиром на стилизацију под 1 и 2) из наведеног члана, поред насловног питања, по нашем мишљењу могу се поставити и нека потпитања и то:

Да ли радник у насталој ситуацији за њега, када жели да тражи заштиту свога права из домена радних односа обавезно треба да се обрати са захтевом односно приговором или жалбом својој организацији, па тек потом може да се обрати суду путем тужбе, или се може одмах и непосредно обратити суду.

Наведено питање изгледа, намеће се баш због употребљене стилизације у првом ставу цит. члана, „радник има право подносити”. По нашем мишљењу, баш због оног „има право подносити” изгледа да је раднику остављено на вољу, хоће ли користити ово право или неће, те на случај да не буде хтео исти користити, може се непосредно обратити суду, који треба да одлучи по његовом захтеву.

Јер да је уместо „има право” законодавац изразио своју мисао и намеру са речима „треба или мора” ситуација би очигледно била јасна, да радник пре него што се одлучи да иде пред суд мора преходно покушати да свој захтев оствари код организације, где је запослен.

На другој страни, с обзиром на стилизацију „он може остваривати своје право” из ст. 2 цит. члана, чини нам се да би се радник претходно морао да обрати са захтевом организацији, па тек потом да се обрати суду на случај да организација по његовом захтеву није поступила, с тим што је дужан да чека да протекне рок од 30 дана од дана подношења захтева, — чл. 25 ст. 3 ЗРО.

Све у свему, по нашем мишљењу, наведена изражавања у цитату наведеног члана нису довољно јасна и прецизна, па бе због тога требало да уследи аутентично тумачење овог прописа од стране меродавног органа, како би се избегла свака сумња у тумачењу намере законодавца, поводом примене овог прописа. Ово све тим пре, што до данас пракса виших судова није се дотакла ни једног од спорних односа из овог домена, несумњиво због тога, што је Закон о радним односима недавно ступио на снагу.

Најзад, после свега изложеног, поставља се питање:

Од ступања на снагу Закона о радним односима, а у вези примене чл. 25 Закона, како ће убудуће да стоји са применом чл. 69 ЗУС-а, с обзиром на ст. 1 овог члана и тач. б) којим је, као што смо напред истакли, дефинисано, да престају да важе Савезни и Републички прописи, који предвиђају надлежност редовних, као грађанских судова у стварима, које су предмет одлука органа државних управа, те с тим у вези за радничке и службеничке односе лица државних органа и установа, не спадају у надлежност редовних, као грађанских судова, већ се иста решавају као управни спорови, према Закону о управним споровима, док спорови лица запослених изван државних органа и установа, решавају се као радни спорови код редовних, као радних судова.

Питање се поставља нарочито с тога, што је Законом о радним односима заведен само појам и термин „радник” без обзира где је запослен и што је у ст. 2 члана 25 цит. Закона изричито наглашено да се тужба има поднети надлежном редовном суду.

Ако се пође од становишта да се у појам „радник” укључују и службеници државних органа и установа, онда би се и они морали придржавати поступка предвиђеног у чл. 25 ЗРО. У томе случају, чл. 69 ЗУС-а, прећутно би се сматрао укинутим, што се по нашем мишљењу не би могло прихватити, јер се у овој ситуацији не би могао применити принцип.

Ако пак постоје и важе оба прописа, а они постоје и важе, и као такви морају се примењивати, онда излази да службеници, односно радници државних органа и установа имају и даље тражити заштиту својих права из области односа, према поступку предвиђеном Законом о управним споровима, док радници запослени изван државних органа и установа, ради заштите својих права имају поступати према чл. 25 ЗРО, тиме што ће се обраћати среским или окружним редовним судовима.

Андреја Марковић

ГОДИШЊА КОНФЕРЕНЦИЈА УДРУЖЕЊА АДВОКАТСКИХ ПРИПРАВНИКА АПВ-е

Дана 26 октобра 1958 године одржана је редовна годишња конференција Удружења адвокатских приправника АПВ-е, у службеним проторијама Адвокатске коморе у Новом Саду, којој су присуствовали као гости Милорад Ботић, председник УО Адвокатске коморе АПВ, Сима Ковачевић начелник Покрајинског секретаријата за правосудну управу, адвокат Хаџи Коста, секретар Адвокатске коморе АПВ, адвокат др Кениг Јулије, председник Дисциплинског суда Адвокатске коморе АПВ, адвокат Ненад Јовановић члан УО Адвокатске коморе и бивши председник Удружења адвокатских приправника АПВ Оливер Новаковић, дипломирани правник из Новог Сада.

Конференцију је отворио претседник Удружења, Мита Гојковић, адвокатски приправник из Новог Сада поздрављајући госте и учеснике.

Извештај о раду Удружења, у периоду између скупштина, поднео је Мита Гојковић у коме је посебно истакао потребу за што стручнијим оспособљавањем приправника за вршење адвокатуре, одн. за успешније полагање испита истичучи да досадашњи успех показан на одржаним испитима није задовољавајући.

У врло плодној дискусији по извештају учествовали су Милорад Ботић, претседник УО Адвокатске коморе, Коста Хаџи, секретар Коморе Сима Ковачевић, Микин Милан, Романовић Ђорђе, Брашован Александар, Хаџи Коста млађи, Паповић Вукота и Рончевић Стеван.

После дискусије прихваћен је извештај о раду Удружења, а затим и разрешница досадашњим члановима Извршног одбора Удружења и претставницима приправника у органима Коморе.

Пре избора нових чланова Извршног одбора и претставника у органима Адвокатске коморе, прихваћена је измена члана 7 Правила Удружења којим је предвиђено бирање заменика претставника адвокатских приправника у органима коморе, Савету и Управном одбору.

У нови Извршни одбор Удружења адвокатских приправника АП. Војводине изабрани су, Стеван Рончевић, Томин Бранислав, Тодоровић Радивој, адвокатски приправници из Новог Сада, Брашован Александар, адв. приправник из Вршца и Романовић Ђорђе, адвокатски приправник из Новог Сада.

За претставника у Савет Адвокатске коморе АП Војводине изабран је Стеван Рончевић, адв. приправник из Новог Сада, а за његовог заменика Томин Бранислав, адв. приправник из Новог Сада.

За претставника адв. приправника у Управни одбор Адв. коморе изабран је Брашован Александар адв. приправник из Вршца, а за његовог заменика Корхеџ Золтан, адв. приправник из Суботице.

На крају, након што је утврђена листа адвокатских приправника за Дисциплински суд I. ст. Милан Микин и Коста Хаџи-мл., те II. ст. већа Вилмош Имре и Јован Татомиров, конференција је донела закључке и смернице свога будућег рада.

М. Г.

Др СВЕТОЗАР ПАНИЋ

7. октобра 1958 год. умро је у Сомбору Др Светозар Панић, адвокат.

Рођен 1884 год. у Батасеку, гимназију је свршио у Баји, 1908 год. завршио је богословију у Карловцима и од 1908 до 1923 год. био је свештеник у Белом Манастиру. Онда се, уписује на правни факултет. По свршеним правним наукама ступа у адвокатску канцеларију Др Косте Поповића у Сомбору, као адвокатски приправник. Након завршене приправничке службе увек у истој канцеларији, положио је ад-

вокатски испит у Новом Саду и 1927 год. отвара адвокатску канцеларију у Сомбору где је до краја свога живота неуморно радио.

Смрћу Др Светозара Панића из редова адвоката и јавних радника Војводине нестала је једна многоцењена и поштована личност, која је узимала видног учешћа у свима значајним манифестацијама Војводине.

Као адвокат служио је за пример осталим колегама. Савестан у свима професионалним пословима, неустрашиво се борио за законита права својих странака, увек у границама адвокатског морала и етике. Према колегама свагда предусретљив, према судијама коректан, — задобио је велике симпатије свих правничких кругова. Био је човек који није имао непријатеља.

Као јавни радник није штедео себе када је требало подносити жртве и корисно послужити своме народу. У значајној години наше историје 1918 год. на истакнутом положају као свештеник и просветитељ Српског народа у Барањи, узима видног учешћа у борби за Ослобођење и уједињење и стварању нове националне државе Срба, Хрвата и Словенаца, у којој корисно сарађује у свима националним покретима, — радећи искључиво за добро своје Отаџбине.

Живот и рад Др Светозара Панића треба да буде светао пример млађим нараштајима.

Слава му!

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Оштећени може у кривичном поступку као имовинско-правни захтев остваривати само онај који иначе може остварити у парници. (Врх. суд АПВ бр. Кж. 572/58).

Окружни суд прогласио је оптуженог кривим за дело преваре из чл. 258. ст. 1 КЗ које је починио тако, што је поднео царинарници неистините податке, да је аутомобил који је увезао из иностранства добио на поклон, услед чега је био делимично ослобођен од плаћања пореза на промет па је тако платио мање пореза у износу од Дин. 224.127.—, те је оптуженог обавезао на плаћање овог износа држави ФНРЈ.

Оптужени је уложио жалбу, која је основана, а из разлога:

Из прописа чл. 97 ст. 1 ЗКП произлази, да оштећени може у крив. поступку као имовинскоправни захтев остваривати онај захтев који може остваривати у парници. У конкр. случају имовинскоправни захтев потиче из тога што је оптуженом одмерен и наплаћен мањи износ пореза на промет увећаног аутомобила. Међутим, порез на

промет се утврђује и одмерава од стране управних органа у управном поступку па овакав захтев не може бити предмет имовинскоправног захтева у смислу чл. 96 ЗКП. У управном поступку странке по правилу имају право жалбе II. ст. управном органу а против правоснажних одлука управних органа могу покренути управни спор пред надлежним врховним судом. Уколико би, дакле, и о таквим захтевима одлучивао суд у кривичном поступку странке би биле лишене могућности да употребе наведена правна средства на која по закону имају право. Услед тога одлука I. ст. суда није на закону основана.

Да би постојало стање крајње нужде — чл. 12 КЗ — потребно је да је учињено зло мање од оног које је претрпело. (Врх. суд АПВ бр. Кж. 313/1958).

Окружни суд је оптуженог ослободио на основу чл. 329 т. 1 ЗКП да је на путу преузео да води трактор са приколицима од шофера-трактористе који је

био пијан, иако је и он био пијан и није имао дозволу ни шоферски испит за вожење трактора, а затим допустио да Ж. седне поред њега на сандук од акумулатора, иако ово место није за седење нити је обезбеђено од испадања а знао је да је Ж. пијан, па је Ж. пао са трактора и том приликом пада услед удара задобио расцеп јетре, искрварио што је довело до смрти. I. ст. суд је нашао да је оптужени поступао у крајњој нужди, јер да није преузео да вози кола, приколица би остала на путу натоварена са мекињама.

Јавни тужилац је уложио жалбу, која је основана, па је I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Погрешан је правни закључак суда да је оптужени поступио у крајњој нужди те да само због тога нема крив. дела. По чл. 12. ст. 2 КЗ дело је учињено у крајњој нужди ако је учињено ради тога да учинилац од себе или другог отклони истовремено нескривљену опасност која се на други начин није могла отклонити, иако је при томе учињено зло мање од оног које је претило. I. ст. суд је нашао као једно зло остављање приколице натоварене мекињама на отвореном путу преко ноћи, а не утврђује које је оно друго зло које је претило, па стога не може ни да врши упоређења. Међутим, очигледно је да је оно друго зло угрожавање јавног саобраћаја. Како се оптуженом инкриминише и тежа последица из чл. 273 ст. 3 КЗ било је потребно да суд претходно утврди да ли је оптужени предвидео могућност испадања оштећеног из трактора и његову смрт или тешку телесну повреду или није предвидео а био је дужан да предвиди. Тек када то утврди може се упоређивањем учињеног зла и оног које је претило известити закључак да ли је оптужени извршио правилан избор и да ли је у крајњој нужди поступао у смислу чл. 12 ст. 1 КЗ.

Не може се сматрати учесником у тучи из чл. 143 КЗ оно лице које је нападнуто, односно које од себе или другог отклања истовремени противправни напад. (Врх. суд АПВ бр. Кж. 311/1958).

Окружни суд прогласио је кривим оптуженог због крив. дела из чл. 141. ст. 2 КЗ што је изазвао неред у гостионици пуцњем из пиштоља и разбијањем

флаша и када су га присутни умиривали и одузели пиштољ, узео бритву у циљу напада на што га је оштећени најпре ошамарио, а оптужени га ударио бритвом у груди и нанео му повреду тешке природе која је скопчана са опасношћу по живот повређеног.

Оптужени је уложио жалбу, налазећи да је његово дело требало бити квалификовано по чл. 143. КЗ, као учествовање у тучи, јер су га оштећени и његови синови тукли.

Жалба је као неоснована одбијена, а из разлога:

I. ст. суд је на основу спроведеног доказног поступка правилно утврдио, да је оптужени критичне вечери био изазивач нереди и први напао на власнике гостионе.. Најпре је пуцао и лупао флаше а када му је одузет пиштољ, потегао је нож на што га је оштећени једанпут ударио руком, да би га спречио у даљем нападу. Тада је оптужени ударио оштећеног ножем у груди и нанео му тешку телесну повреду услед које је доведен у опасност живот повређенога. Неоснован је жалбени навод оптуженог да је I. ст. суд ову радњу погрешно квалификовао као крив. дело тешке телесне повреде из чл. 141 ст. 2 КЗ, већ да је у питању крив. дело учествовања у тучи из чл. 143 КЗ, пошто су у тучи учествовали и оштећени. Учесником у тучи не може се сматрати оно лице које је нападнуто, односно које од себе или другог отклања истовремени противправни напад. Оштећени и његови синови налазили су се у стању нужне одбране те се не могу сматрати учесницима у тучи, док је с друге стране за несумњив начин утврђено да је оштећеном тешку телесну повреду нанео оптужени, па он стога не може одговарати само за дело учествовања у тучи из чл. 143 КЗ. Према томе његова кривичноправна радња правилно је квалификована као крив. дело из чл. 141. ст. 2 КЗ.

Ревизија се може поднети у имовинскоправним споровима само ако вредност прелази 50.000 динара. (Врх. суд АПВ бр. (Рев. 56/1958).

Тужбом је тражено да се тужени обавезе да подигне ограду, а вредност је означена са 50.000 динара. I. ст. суд је тужби места дао, а Окружни суд је жалбу туженог уважио, I. ст. пресуду преиначио и тужитеља са тужбом одбио.

Тужитељ је уложио жалбу, која је као недопуштена одбачена, а из разлога:

Према чл. 380. ст. 1 т. 1 странка може изјавити ревизију и против решења II. ст. суда којим је укинута I. ст. пресуда и тужба одбачена, али под условима из чр. 368 ЗПП.

Према чл. 368 ст. 2. т. 1 ЗПП против пресуде Окружног суда донете у II. степену странке могу изјавити ревизију ако је II. ст. пресудом одлучено о спору из чл. 25 ст. 1 и 2, тач. 4 и 5, а вредност предмета спора прелази износ од 50.000 динара.

Како се овде ради о захтеву чија вредност не прелази 50.000 дин. ревизија није дозвољена.

Ако се ради о симулованом правном послу тада је меродавна воља странака. (Врх суд АПВ бр. Гж. 1042/957).

Тужитељица је поднела тужбу ради предаје поседа некретнина које је њен деда имао у власништву, отац у поседу, а које су продате биле на дражби и куљене од Ј. М. који је, али, опцијом оставио право оцу тужитељице да преузме те некретнине, тврдећи да су сви споразуми на којима је њен отац потписивао њеног деду, ништавни јер су били заведени у забладу.

I. ст. суд је одбио тужбу, па је тужитељица уложила жалбу, која је делимично уважена, I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Предмет парнице је посед спорних некретнина. Пошто дариничке странке нису зкн власници основаност тужбеног захтева зависи од питања ко има јаче право на посед. У оставинском поступку иза М. Ј. један од наследника М. Ј. је изјавио да спорне некретнине засада не сматра предметом оставине пок. М. Ј. Ако је то тако онда је неосновано становиште I. ст. суда да је М. Ј. дражбом постао власник тих спорних некретнина тј. да је дражбеном продајом решио питање власништва. Било је од важности решити питање ко има јаче право на посед да ли тужитељ или тужени. У вези расправљања тога питања од битне је важности утврдити да ли се у конкретном случају ради о симулованом правном послу између М. Ј. с једне стране и оца тужитеља с друге стране. Ако се ради о симулованом правном послу тада је меродавна воља

странака, и онда важи дисимуловани правни посао тј. онај правни посао који су странке заправо хтеле закључити.

Битна особина брачног друга која би другог брачног друга одвратила од ступања у брак треба да постоји и у моменту доношења одлуке по тужби а не само у време закључења брака и подношења тужбе. (Врх суд АПВ бр. Гж. 256/1958).

Пресудом Окр. суда проглашен је брак ништавним, јер је I. ст. суд утврдио да је тужена боловала од рака у грлићу материце и да је та рана постојала 5—6 месеци пре закључења брака. Сада је та рана у току брака залечена, а тек кроз неколико година се може установити да ли је ова болест тужене и излечена, па је брак поништио на основу чл. 45 ОЗБ.

Тужена је уложила жалбу, која је основана, и I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Погрешно је правно становиште I. ст. суда да битна особина брачног друга, која би другог брачног друга одвратила од ступања у брак да је за њу знао и која чини заједнички живот неподношљивим, треба да постоји у време закључења брака и у време подизања тужбе, а не и у време доношења одлуке по тужби. Због тог погрешног тумачења чл. 45 ст. 2 ОЗБ I. ст. суд је пропустио да у нападнутој пресуди утврди да ли рак као трајна тешка болест тужене у време закључења брака са тужиоцем постоји и данас после лечења тужене, па да потом цени да ли то стање тужене чини заједнички живот неподношљивим за тужиоца. Тврђење вештака да се тужена сматра клинички излеченом, I. ст. суд није узео у обзир, него је утврдио да тужена није потпуно излечена, додајући при томе да је садашње стање болести тужене без утицаја на одлуку у том спору.

Из ових разлога је потребно да I. ст. суд понова и исцрпно претресе, а потом брижљивом оценом свих изведених доказа о томе утврди, да ли се тужена данас сматра болесном од рака, или је излечена или залечена, те да ли се евентуално то њено садашње стање има сматрати трајно тешка и опасна болест

или не, те да ли оно чини заједнички живот парн. странака неподношљивим, па према томе да донесе и нову одговарајућу одлуку.

Ако је муж суделовао у издржавању и дворену једне особе која је са женом склопила уговор о доживотном издржавању може и он стећи по наслову сутексовине део имовине. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 845/1957).

Тужени је у противтужби тражио да се изрекне да је некретнина А. заједничка тековина његове жене и његова, па је I. ст. суд том захтеву дао места.

Тужилац је поднео жалбу, која је уважена, I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

У смислу чл. 10 ОЗБ заједничка имовина брачних другова је она имовина коју су брачни другови стекли радом у току брака.

У конкр. случају I. ст. суд је као чињеницу утврдио да пок. Марија и пок. Анђелија (жена туженог-противтужиоца) закључиле не уговор о купо-продаји, како је назван, него „уговор о дворби — досмртном издржавању“, а што значи да се ради о уговору на срећу. По уговорима на срећу није извесна сразмера између давања и примања странака. Према томе, једна странка може да да више другој страници него што прима, а која је странка више дала или више примила фактичко је питање у сваком конкр. случају.

Ако је између пок. Анђелије и пок. Марије био закључен „уговор о досмртном издржавању“, те ако је и туженик учествовао са пок. Анђелијом у дворену и издржавању пок. Марије, тада добивена некретнина може бити заједничка имовина туженог и пок. Анђелије, али само у оној сразмери у којој је туженик својим радом допринео издржавању и дворену пок. Марије и у којој сразмери ово издржавање и дворене одговара вредности примљене некретнине. Како I. ст. суд није утврдио колико су туженик и пок. Анђелија издржавали и дворили пок. Марију, за тим противвредност овог изражавања и колико је туженик допринео издржавању, то је побиијана пресуда у овом делу укинута ради утврђивања ових релевантних чињеница.

Ако се из чињеничног стања тужбе и осталих навода може утврдити да тужилац побија други купопродајни уговор није потребно изричито и тај други уговор побијати. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 185/1958).

Својом пресудом одбио је Окр. суд тужбени захтев да се тужени I и II. реда обавезу да су дужни трпети да тужилац укњижи право власништва на некретнини, коју је тужени I. реда продао прво тужитељу, а затим туженом II. реда.

Тужилац је уложио жалбу, која је основана, I. ст. одлука укинута, а из разлога:

Није потребно изричито у тужбеном захтеву код оствривања права власништва а у вези двоструке продаје изричито побијати и купопродајни уговор којим је продавац исту ствар продао другом лицу, ако се из чињеничног стања тужбе и осталих навода тужитеља у току доказног поступка са потпуном сигурношћу може утврдити да тужилац побија други купопродајни уговор због злонамерности не само продавца већ такође и новог купца.

Доказивање путем вештака има се провести на расправи пред судом. (Врх. суд АПВ бр. Гж. 242/1958).

Суд је дао места тужби ради издржавања, тужени је уложио жалбу, која је основана, I. ст. пресуда укинута, а из разлога:

Радну способност тужитељице I. ст. суд неправилно утврђује на основу лекарског уверења, прво зато што тај доказ I. ст. суд уопште није извео, бар се то не види из расправног записника, а чињенице важне за одлуку суд утврђује само на основу оцене изведених доказа и резултата целокупног доказног поступка — чл. 7 ЗПП. Но, да је суд и извео доказ читањем лекарског уверења, он није дао разлоге у нападнутој пресуди, зашто та уверења приватних лекара сматра потпуним доказом, ако чињенице које се њима утврђују не при знаје тужени. Ако I. ст. суд сматра лекаре као вештаке, онда је морао да изведе доказивање њиховим саслушањем на расправи пред судом — чл. 248 ЗПП — да би странке могле постављати питање вештацима и тражити објашњење од њих у погледу налаза и мишљења.

Пресуда у правној ствари у којој је војни правобранилац издао овлашћење пуномоћнику да га у парници замењује има се доставити пуномоћнику лично. (Врх. привр. суд Сл. 789/1957).

При оцени да ли се достава, која је извршена поштанском одуномоћнику војне поште, има у овом случају сматрати доставом пуномоћнику тужене, ваља имати у виду следеће:

Тужену заступа Војно правобраниоштво Југословенске народне армије коме се иначе достава врши по одредбама члана 123 став 2 Закона о парничном поступку.

У случају који је предмет решавања, Војни правобранилац је међутим издао 12 матра 1957 године Б. Т. на дужности у Војној пошти број. . . , Загреб, овлашћење да га замењује у овој парници, с тиме да све позиве као и одлуке у овом предмету треба убудуће достављати непосредно означеном лицу које Војног правобраниоца замењује у овој правној ствари, тако да ће се ова достава сматрати доставом у смислу члана 9 Закона о јавном правобраниоштву.

Поступајући у складу с оваквом пуномоћи, суд првог степена није отпримио пресуду на наслов Војног правобраниоштва, ни на наслов војне поште као такве, већ на наслов пуномоћника Б.Т., па стога не долази до примене одребе о достављању из члана 123 став 2 Закона о парничном поступку, већ оне које важе за достављање физичким лицима.

Будући да се радило о пресуди, поштом се имала доставити споменутом пуномоћнику лично (члан 131 став 1 Закона о парничном поступку).

Пуномоћник је у овом случају лице на дужности у војној пошти. Због могућности да би достављачу било отежано да дође у додир са таквим лицем ради личног достављања судске одлуке, чланом 124 Закона о парничном поступку дато је овлашћење да се по потреби и достављање писмена који нису позиви може војним лицима вршити преко њихове команде. У случају који је предмет решавања, суд првог степена није међутим користио ову могућност.

Пошто према изложеном иако се радило о писмену које се по члану 131 став 1 Закона о парничном поступку имало доставити лично пуномоћнику Б.Т., није поступиено ни у смислу одредаба члана 131 став 2 Закона о парничном поступку, ни у смислу одредаба

члана 124 Закона о парничном поступку, то се као дан пријема пресуде не може узети дан 15 маја 1957 г. када је пресуду подигао на пошти одуномоћник Војне поште, већ онај дан када је пресуда стварно уручена пуномоћнику Војног правобраниоштва Југословенске народне армије Б. Т., а то је дан 16 маја 1957 године.

За појам започетог посла предузећа у редовној ликвидацији довољно је, у смислу члана 11 Уредбе о престанку предузећа и радњи, да је закључен ваљан уговор (Врх. привредни суд Сл. 760/1958).

На основу неспорних чињеница да је закључницом од 4 фебруара 1958 г. међу странкама закључен уговор о испоруци 10.000 дужних метара ивичњака и да је тужилац дао туженоме закључницом предвиђену диспозицију, првостепени суд је основао оудбно приговор туженога да није дужан извршити уговор, јер је у међувремену отворен поступак редовне ликвидације тужиоца. Суд је образложио свој став тиме да се у конкретном случају ради о испуњењу уговора, који је закључен пре отварања поступка редовне ликвидације. Како исти не прелази оквир текућих и започетих послова, то тај посао не спада међу послове који у смислу члана 11 става 3 Уредбе о престанку предузећа и радњи (Службени лист ФНРЈ број 51/53 и 8/54) немају правне важности.

Тужени у жалби понавља приговор истакнут у току парнице да је уговор од 4 фебруара 1958 године закључен у време кад тужилац није био у редовној ликвидацији, а ступањем у редовну ликвидацију да је тужичева пословна способност ограничена само на текуће и започете послове. При томе се позивао на члан 11 Уредбе о престанку предузећа и радњи који прописује да правни послови предузећа у ликвидацији који прелазе оквира текућих и већ започетих послова немају правне важности. Пошто тужилац није доказао, нити је суд по званичној дужности пазио да ли тужилац у овом случају има способност да буде странка, то тужени сматра да су тиме повређене битне одредбе парничног поступка. Како само извршење спорног уговора није започето јер нити је тужени по том уговору шта испоручио нити тужилац шта платио то да је

пресудом повређен и материјални закон.

За појам започетог посла не тражи се да је тужени као продавац, поступно по закљученом уговору и по добивеној диспозицији у смислу уговора, већ је довољно да је закључен ваљан уговор. Стога је првостепени суд правилно поступио кад је овај правни посао сврстао у започете послове у смислу члана 11 става 3 поменуће Уредбе.

Ако је странка пописала трошкове сматра се да је тиме ставила и захтев за накнаду истих (Врх. привр. суд бр. Сл. 807/1957).

Тужилац је у тужби ради побијања важности правног посла поставио главни тужбени захтев да се огласи неважећим правни посао закључен између ликвидационог дужника и трећег лица у циљу намирања потраживања трећег лица према ликвидационом дужнику, пре него што је отворен поступак принудне ликвидације, те да се треће лице обавезе да у року од 15 дан уплати у ликвидациону масу новчани износ који је примио наведеним правним послом. Поред овако потсављеног тужбеног захтева, тужилац није ни у тужби, а ни у току вођеног првостепеног поступка, ставио одређени захтев да се тужени обавезе и на плаћање парничних трошкова. —

Првостепени суд је решавајући по тужби у целости удовољио, али је при том мимоишао одлуку о парничним трошковима из разлога што је пошао од околности да тужилац није ставио одређени захтев за накнаду парничних трошкова, и ако је међутим приликом подношења тужбе означио попис трошкова и овај допунио након завршене главне расправе.

По жалби тужиоца другостепени суд је овакву одлуку у погледу парничних трошкова преиначио и тужиоцу признао настале трошкове. Жалбени суд је наиме пошао од околности да је тужилац на самој тужби означио попис трошкова, из чега произилази да је те трошкове тужилац тражио односно да је тиме ставио одређени захтев за накнаду парничних трошкова специфицираним све своје трошкове до краја првостепеног поступка, па се стога не може узети да тужилац није одређено навео трошкове чију накнаду тражи тужбом.

Дужник је овлашћен да изврши пребијање доспелог дуга (Врх. привр. суд бр. Сл. 39/1958).

Привредни суд је платним налогом наложио туженом као дужнику плаћање доспелог дуга са прападајућим каматама и парничним трошковима.

Тужени је у својим приговорима признао да је тужиоцу дуговао у тужби означен износ дуга од дин. 1.711.427, али је уједно истакао да је по извршеном пребијању свога потраживања према тужиоцу у своти од дин. 1.517.182 још пре него што је тужба била поднесена, тужиоцу исплатио насталу негативну разлику од дин. 194.245.—

Тужилац је потврдио да је тужени извршио наведену уплату и да је туженом стварно дуговао дин. 1.517.182, али је сматрао да тужени није био овлашћен да врши пребијање међусобних тражбина, него да је своју тражбину могао да остварује противтужбом у покренутом спору.

Суд је приговоре туженог на платни налог уважио, те исти укинуо у погледу главног дуга, јер је нашао да је главни дуг који је био предмет тужбеног тражења исплаћен пре подношења тужбе. Наиме првостепени суд је заузео становиште да се утужено потраживање угасило компензацијом пре него што је тужба била поднесена, па је према томе главни дуг био неосновано утужен. Према томе тужени је био овлашћен да своје доспело потраживање пребија са потраживањем тужиоца и да се на овај начин ослободи од дуга.

Ову је пресуду потврдио другостепени суд решавајући по жалби тужиоца.

Није допуштен захтев за наплату уговорне казне због неуредног испуњења уговора ако се не тражи истовремено испуњење уговора (Врх. привр. суд бр. Сл. 1012/1957).

Према уговору између странака тужени је преузео обавезу да за рачун тужиоца изведе одређене грађевинске радове најкасније од 1 X 1956 године, те да ће за случај неизвршења радова до уговореног рока, тужиоцу платити уговорну казну од дин. 20.000 за сваки дан задоцњења. Како тужени није о року извршио преузете грађевинске радове, а ни у времену када је тужба била поднесена, тужилац је ставио захтев да се тужени обавезе на плаћање износа од

дин. 4.200.000 на име уговорне казне за сво време прекорачења рока из уговора.

Првостепени суд је овако постављени захтев за наплату уговорне казне одбио као неоснован, из разлога што је сматрао да тужилац може овлашћено остварити овакав захтев само заједно са захтевом за испуњење уговора односно да је тужилац био уједно дужан да уколико услед доцније туженог и надаље остаје код уговора, да тужбом захтева испуњење уговора односно довршење радова, те да не може без тога самостално остварити захтев за плаћање уговорне

казне, која је у конкретном случају била уговорена као уговорна казна за случај неуредног односно неблаговременог извршења уговора.

Решењавајући по жалби тужиоца на пресуду којом је његов захтев одбијен, другостепени суд је потврдио побијену пресуду а жалбу као неосновну одбио налазећи да је основан становиште првостепеног суда да се захтев за исплату казне уговорене због неуредног испуњења уговора не може ставити, ако се уједно не захтева и испуњење уговора у погледу главне уговорне обавезе тј. извршења преузетих радова.

На основу чл. 31 т. 2 и 6 Статута Адвокатске коморе у АПВ, управни одбор Адвокатске коморе у АПВ одлучио је на својој седници која је одржана дана 29 октобра 1958, да закаже

КОНФЕРЕНЦИЈУ

претседника Радних одбора адвоката и адвокатских приправника и органа Коморе, која ће се одржати у Новом Саду у недељу 23 новембра 1958 године са почетком у 9 часова, а у просторијама Адвокатске коморе, Змај Јовина бр. 20/1, а са следећим

Дневним редом:

1. Отварање конференције;
2. Реферат Косте Хаџи: „О неким проблемима професионалне етике”, са дискусијом;
3. Разна питања.

На конференцију се позивају сви претседници, а за случај спречености њихови заменици, Радних одбора адвоката и адв. приправника, а члановима органа Коморе биће упућени посебни позиви.

Претседници Радних одбора долазе на конференцију о трошку Адвокатске коморе, с тим да имају право на викенд карту на железници I. разреда, те 1 дневницу. Уколико ко од учесника на конференцији жели да му се обезбеди преноћиште нека о томе обавести секретаријат Коморе најкасније до 14 новембра 1958 године.

Из седнице управног одбора Адвокатске коморе у АПВ која је одржана дана 29 октобра 1958 године.

Секретар,

Коста Хаџи, с. р.

Претседник,

Милорад Ботић, с. р.

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА АК У АПВ

На седници управног одбора Адвокатске коморе у АПВ која је одржана дана 29 октобра 1958 године донесена су следећа решења:

1. Узет је на знање извештај претседника, секретара и референта о раду Коморе између прошле и ове седнице.

2. У вези извештаја благајника скреће се пажња свим члановима да ће се на идућој седници донети одлука о поступку против свих чланова Коморе који нису удовољили материјалним обавезама према Комори.

3. На основу чл. 31 т. 2 и 6 Статута Коморе заказује се конференција претседника радних одбора адвоката и адв. приправника за 23 новембар 1958 године, с тим да се овоме издаје посебан позив, у овом броју „Гласника”.

4. Узет је на знање извештај Удружења адвокатских приправника АПВ да је 26 октобра 1958 године одржана годишња конференција Удружења, која је за претставника адв. приправника у Савет ове Коморе изабрала Рончевић Стевана (заменик Томин Бранислав), за претставника у Управни одбор ове Коморе Брашован Александра (заменик Корхеџ Золтан), за Дисц. суд I. степена Микин Милана и Хаџи Косту мл, за Дисц. суд II. ст. Имреи Вилмоша и Татомиров Јована, за чланове Извршног одбора удружења: Рончевић Стевана, Романовић Ђорђа, Томин Бранислава, Тодоровић Радивоја и Брашован Александра.

5. Узет је на знање извештај Удружења адв. приправника АПВ да се Извршни одбор конституисао: претседник Рончевић Стеван, секретар Романовић Ђорђе и благајник Тодоровић Радивој.

6. На основу чл. 59 т. 6 чл. 93. т. 8 ЗОА, те чл. 7 Статута ове Коморе брише се из именика адвоката Адвокатске коморе у АПВ др. Јовановић Бранко, адвокат из Алибунара са 31 октобром 1958, услед пензионисања, а на основу чл. 57 Статута за преузиматеља његове адв. канцеларије поставља се Бурдулић Миша, адвокат из Алибунара, а решењем бр. 389/1958.

7. На основу чл. 76 т. 4 и чл. 93. т. 8 ЗОА те чл. 9 Статута брише се из именика адв. приправника Врбашки Дара из Новог Сада, пошто је засновала радни однос и то са 1 октобром 1958 год. а решењем бр. 387/1958.

8. Узима се на знање да др. Јовановић Бранко, из Алибунара задржава чланство у Фонду посмртнице, уз обавезу да испуњава све обавезе према томе Фонду, а на основу решења бр. 389/1958.

9. На основу чл. 59 и чл. 93. т. 8 ЗОА и чл. 7 Статута Коморе брише се из именика адвоката Адв. коморе у АПВ Бајић Душан, адв. из Руме, услед смрти, а основу чл. 57 Статута за преузиматеља његове адв. канцеларије поставља се др. Шијак Никола, адвокат из Руме, а решењем бр. 351/1958.

10. На основу чл. 65—67, те чл. 93. т. 4 ЗОА и чл. 6 т. 1—2 и чл. 9 Статута ове Коморе уписује се у уменик адв. приправника Адв. коморе у АПВ Бојић Лазар, са адв. припр. вежбом код адвоката Молкуи Мојсе почев од 29 октобра 1958 године, а решењем бр. 356/1958.

11. На основу чл. 65—67, те чл. 93. т. 4 ЗОА и чл. 6 т. 1—2 и чл. 9 Статута Коморе уписује се у именик адв. приправника Адвокатске коморе у АПВ Петровић С. Милан, на адв. приправничкој вежби код Брајков Јосипа, адвоката у Суботици, са даном 29 октобар 1958 године, а решењем бр. 398/1958.

12. На основу чл. 55 Статута ове Коморе оболелом Петрић Ђ. Петру, адвокату из Вршца поставља се заменик у особи адвоката Попов Милана, из Вршца, а решењем бр. 357/1958.

13. На основу чл. 76 т. 5 и чл. 93. т. 8 ЗОА, те чл. 9 Статута ове Коморе брише се из именика адв. приправника Адв. коморе у АПВ са 1 октобром 1958 године Рудинац Марија, на адв. припрв. вежби код адвоката Мијачевић Петра из Ст. Пазове, а због преласка на адв. припр. вежбу у другу Комору, а решењем бр. 360/1958.

14. На основу чл. 59 т. 6 и чл. 93. т. 8 ЗОА, те чл. 7 Статута ове Коморе брише се из именика адвоката Адв. коморе у АПВ са 6 октобром 1958 године Срдановић Славко, адвокат из Пландишта, услед одрекнућа од вршења адвокатуре, те се на основу чл. 57 Статута ове Коморе за преузиматеља адв. канцеларије поставља др. Лазар Бошњак, адвокат из Вршца, а решењем број 362/1958.

15. Узима се на знање да је адв. припр. Срећков Р. Ралетић Мирослава из Новог Сада са 1 октобром 1958 године, наставила адв. приправничку вежбу у Среском суду у Новом Саду, а решењем бр. 366/1958.

16. На основу чл. 76 т. 4 и чл. 93 т. 8 ЗОА, те чл. 9 Статута ове Коморе брише се из именика адв. приправника са 1 септ. 1958 године Новаковић Оливер, из Новог Сада, пошто је засновао радни однос, а решењем бр. 370/1958.

17. На основу чл. 51 и чл. 93. т. 8 ЗОА, те чл. 7 и 51 Статута ове Коморе узима се на знање да је Вујановић В. Видо, адвокат из Оџака преселио седиште своје адв. канцеларије из Оџака у Савино село, а решењем бр. 375/1958.

18. На основу чл. 59 т. 8 и чл. 93 т. 8 ЗОА, те чл. 7 Статута ове Коморе брише се из именика адвоката Адвокатске комре у АПВ са 19 октобром 1958 године Живковић Михајло, адвокат из Ковина, пошто је засновао радни однос, с тим да се мимоилази постављање преузимаатеља, пошто је по његовој изјави све списе предао својим клијентима, а решењем бр. 384/1958.

19. Решевано је о текућим пословима уписа у именик адвоката.

Управни одбор Адв. коморе у АПВ

УПИСИ У ИМЕНИК АДВОКАТА АДВ. КОМОРЕ У АПВ

Пошто су се оба органа управни одбор и савет Адвокатске коморе у АПВ сагласили да постоје услови за упис у именик адвоката Адвокатске коморе у АПВ, на основу чл. 13 т. 1—7, у вези чл. 93. т. 4 и чл. 87 т. 3 Закона о адвокатури и чл. 6. т. 1—2 и чл. 7. Статута Адвокатске коморе у АПВ, уписују се у именик адвоката Адвокатске коморе у АПВ са даном 3 октобра 1958 године, и то:

1. решењем бр. 137/1957 Манојловић Ђорђе, са седиштем адв. канцеларије у Сенти;

2. Решењем бр. 128/1958 Брајков А. Јосип, са седиштем адв. канцеларије у Суботици;

3. Решењем бр. 295/1958 Калчан Александар, са седиштем адв. канцеларије у Сомбору, и

4. Решењем бр. 301/1958 Добо Антал, са седиштем адв. канцеларије у Хоргошу.

Адвокатска комора у АПВ

ИЗ КЊИГОВОДСТВА КОМОРЕ

Позивају се сви чланови-адвокати да уплате 400 дин. на име доприноса у Фонд посмртнине а у вези са смртним случајем др. Панић Светозара, пенз. адв. из Сомбора, који је био члан фонда посмртнине. Уплата се врши на тек. рач. Адвокатска комора у АПВ бр. 151-11-6643-292.

Остале уплате на име чланарине, 1% коморског доприноса, итд. врше се на рачун Адвокатска комора у АПВ 151-73-3-10002.—

Књиговодство Коморе.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

„ГЛАСНИК” Адвокатске комре у АПВ улази са 1 јануаром 1959 године у осму годину излажења.

Умољавамо све досадашње претплатнике да нас обавесте да ли желе да задрже претплату и за 1959 годину или не, да би Уређивачки одбор „Гласника” благовремено могао да изврши своја планирања за 1959 годину.

„ГЛАСНИК” ће излазити и у 1959 години сваког 5 у месецу, на најмање 32 странице, а правац уређивања биће му исти као и до сада.

Претплата износи за 1959 годину 700 динара, а уплаћује се на тек рачун Адвокатска комора у АПВ бр. 151-73-3-10002, код Комуналне банке, Нови Сад. На полеђини уплатнице треба означити да се претплата шаље за „Гласник” и исписати читко тачну адресу претплатника.

Јануарски број за 1959 годину слаће се, ипак, свим претплатницима досадашњим, па ако лист не врате сматраће се да су самим тим претплату продужили и за 1959 годину.

Уређивачки одбор „Гласника”

ИЗ УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА „ГЛАСНИКА”

Молимо све сараднике „ГЛАСНИКА” да рукописе шаљу писане на писаној машини, само на једној страни и проредом.

Рукописи се шаљу на адресу „Гласник” Адвокатске коморе у АПВ, Нови Сад, Змај Јовина 20/1, или на адресу одгов. уредника Милорад Ботић, Нови Сад, ул. Нар. хероја бр. 6 или на адресу уредника Коста Хани, Нови Сад, Грчкошколска бр. 6.

Уређивачки одбор „Гласника”

„ГЛАСНИК” излази сваког месеца / Издавач и власник: Адвокатска комора у АПВ, Нови Сад, Змај Јовина 20. / Уређује Одбор. / Одговорни Уредник: Ботић Милорад, адвокат Нови Сад, Народних хероја бр. 6. / Текући рачун код Комуналне банке бр. 151—73—3—10002 / Штампарија „Коста Шокица” Нови Сад.

